

Радио болгаш телевидение дамчыштыр 1961 чылдың август 7-де эш Н. С. ХРУЩЕВТУҢ ЧУГААЗЫ

(Төмүчү).

Бир өс барын талак күрүндөр моо сонгаар-даа хедеренир болгаш Германия-биле тайбын керээниг ат салырында ойталаар болза, ынчан бис айтыргыч олар чокка шиттирлээр апаар бис.

Чоому өрткөн хүнерде Москвага Варшава керээнин киржикчилери чурттарын коммунист болгаш аялдын партияларынын Төп Комитеттеринин бирги секретарьларынын чөүдөл хуралы болуп өрткөн, Германия-биле тайбын керээнин чарынын белеткелдер-биле холбашкан айтыргычтарын талакы-биле саял-онол солчушкуннары болган. Бир өс барын талак күрүндөр Германия-биле тайбын керээнин чарынын ойталаар болза, ынчан сонугадалгы күрүндөр тайбын керээнин Герман Демократтыр Республика-биле чары албан апаар-тыр деп, ол чөүдөл хуралын дугайында диндыгга чагалаал турар. Мындыг таварыга Герман Демократтыр Республика шүүт бүрүн өргөн алыр дээрн чагалаар-ла билдингир, а ынчаарга-ла он девисжер-биле өрткөлөөн Барын Берлин-биле харылдажып орук-харылдажып аяктылар ГДР-нин чазал-биле дугуржулгалар өзүгар шиттирлээрин ужурут.

АСР-биле барын талак күрүндөр Барын Берлин биле аргыар талакы-биле өжелеп чагырынын үезинде кылдыгын дугуржулга күш чок болуп апаар. ынчаарга бо бүтү шүүт-ла бүрүн чөүтү болуп болган ача кып-даа уураган болгаш хомуздаас ужурут болу деп. Найы-бир күрүндөр девисжерде орук-харылдажып аяктылар турган, ол күрүндө чазал-биле харылдаз чок туруп бол-бис-ла богай. Индиг чорук шүүт таарымчалыг өс болуп, удустар аразынын өргөниг өң бөдүн принциптеринге белин чөрүшкө болу ийик.

ынчаарга америк күрүн аяктылар дээр, Совет Эвилели ГДР-биле тайбын керээнин чарыш, Американы, Англияны болгаш Францияны канчип-ла бир дора көөрүн күзеп турар деп, бир-төө олар Совет Эвилели-биле кады Гитлерге Германияга уду дайыдажып турган болганда Американын төзөлөөчилери Барын Берлин-биле аргыарын чөпшөөриниң неместерин дилеп шыдаас дөр аякыг чугалаал турарлар. Оң туржук, олар бо айтыргыч талакы-биле СССР-ни түрүшкө өз хуузуун принциптеринге дүүшөс болгаш моральга уду деп медегал турарлар.

Бо дөөрге шүүт-ла үндөин чок болдур шыкыл! Ирдөө, бир өс мораль болгаш бирдиктиг үндөиниң дугайы чугалаал дээр болза, АШ-ты болгаш Японияга уду дайында бистин өвчөлөөчилери өс өс-даа чурттарың биске көрүшкөн чижөө, кажан олар Япония-биле чангыс талакы тайбын керээнин чарынын болгаш оң чугаа чок-ка дүжүп берилкининдег тыптын келген бистин бүтү өргөлөрү, оң иштине чугаа чокка дүжүп берилкиниг негеделери Япония-нын канчаар хуудеги чуратын хы-

наар талакы-биле контроль орган-нарыга киржир өргөниг база казанын чижөө айтыккан мен. Бирөөн бодунга, өсези биске хараар ийи моральдар, ийи ангы көрүшкүнөр бар болуп шыккамы.

А. Ийде, Барын Берлин-биле аргыар дугайында айтыргыч талакы-биле ГДР-ниң чазал-биле олар харылдаз кылбас, чүте дөөрге, ол чазак демократтыг өсө арга-биле сонгуттугун деп чүү чүтө үндөилөөш америкнаар медегал турарлар— ол дугайын күрүнө аяктылардын бирөөн мендө дөрт чугалаан чүте. Бо дөөрге каржы күртү шыккамыл. Чөре мычаш, демократияны принциптерин дугайында Американын Каттышкан Штаттарынын чагырычы бүктөри-биле маргышканын аякы-даа чок ийи. Бо талакы-биле ангы-ангы көрүп турар бис. Чижээ, Американын Каттышкан Штаттары фашистер Франко болгаш Салазар шыкшан мындиг «хостуг делегейин улуг демократтары-биле» найыралдыг, өвчөлчү харылдаалыг туруп турар.

Бир-төө мыдыг болганда, бис база-ла бистин-биле найыралдыг харылдаз чок чазактар-биле харылдажып апаар-тыр бис. ынчалза-да бис олар-биле харылдажып турар бис. Бо талакы-биле мындыг чижекти көрүтүп болур мен. Барын Германиянын девисжерин тавары Москва—Париж шүүтүмга послилерин дөрт шимчөөниң хандырар төзөдө, Совет Эвилели Германиянын Федеративтиг Республикасы-биле чугалаалыкы чордур ужурут турган. Чүү болганга ынчан? ГДР-ниң чазал-биле бис чугалаалык алгаш, чогуур дугуржулга аттарын сангылаан бис. Москва—Париж дөрт дөңкөр орук шүүтүмга ам чедикшиңгир аяктылар турар. Германия-биле аар-берге дайын турган болзажок, бис бо таварыга реалдөң болгаш бис, дайын шадга төгөн болгай, ынчаарга харылдаалары таарымчалыг болгаш херек кырында бодунан байдалды бэрм-даалаар херек.

Найы-бир чурттуг девисжерин өвчөлөөр өргөн дугайында айтыргыч — үшкү күрүндө айтыргыч өсөс, а ол күрүндө улугунуң айтыргыч болуп болган ол улугу төзөлөп турар чазак оң шиттирлээр ужурут. Мөң чаз чугалаан таварыга бис Аденауэр-биле харылдажып бис, чүте дөөрге, аш Ульбрихтин Герман Демократтыр Республикамын төзөлөп турары-биле бир дөңкө, Аденауэр Германиянын Федеративтиг Республикамын төзөлөп турар, ынчаарга тайбын керээни чаран өвчөлүү Барын Берлин-биле аргыары дугайында Ульбрихтин-биле харылдажып ужурут апаар. Бо дөөрге — улугтар аразынын өргөниг үнүп кээп турар барымдалаван барып болбас факты-ыр.

ГДР-биле тайбын керээни чарган, барын талак күрүндө оңгойл бугаар канчип-даа өргөң аяктыларга дөр деп бодаван турарымыз база катап кататкан деп мен. Барын Берлин-биле аргыарын чөүтү дугайында, Аденауэр Барын Берлинге бүзөөлөр

дугайында чугаа белин болбайн турарын база катап кататкан тур мен. Бо бүтү дөөрге чүте дайын белеткөөр дөңкө байдалды чидикчелдирер күзеп турар чүте мыдыг кижилерин бодолдарында туруп турар. ынчалза-да кымын-делегейинчү ушкү дайын өсүрдөргө болгаш оң белеткелге улганыл дөңкө улугтар биле бөөр.

Чөре мычаш, херектиг ужуру чүте? Тайбын керээни чарган сонда Барын Берлин-биле аргыарынын орук-харылдажып шүүт бүрүн өргөн ГДР-ге шимчелдер бөр талакы-биле бистин бодолдарымыз-биле холбаштыр барын талакы күрүндөр чүте мыдыг шууган үндөр бергенерил? Чүте олар күнтерин шөөр дугайын чугаалал, биске харын-даа кыжыгарын ордалдык турарларыл?

Бир өс болуп турар түдөгүндө кичөөңгөйг тоопта көр болза, мында чугаа өлгөн шыгыг чүү дугайында болуп турар-тыр деп тундөлүп кылбайн барып болбас. Бот-өргөңгү күрүнө болуп Герман Демократтыр Республика бодунуң бүтү девисжеринде долу контрольду алыр өргөңгү дөңкө импералистерин күзөп көрүп көнү чок болуп турар. Амгы байдал таварыма чүтү чүтө импералистерге тургузуп берип турар деп олар санап турарлар, оң дуза-биле ГДР-тиң социалдык күрүнө бөөп хөгжүп турарында олар шайтх халдып болуру чадавас. Олар ГДР-ге болгаш социализмге өсө-даа чурттарыга үтүч хөралык аяктылар Барын Берлинге текши кылдып аяктылар, анаа дайын ситуациямын үргүтүп индик турар кылдыр боттарынын агентураларын олар үргүтүп чорудуп турарлар. Импералистер чүте ол дыкты канчип-чөөп-ла алдып алыр дугайын, Герман Демократтыр Республикамын канчип-ла бодунан алыр дугайын бодунан турар, а оларга: «Союзнар, дөңкөлөр, силерини чүтү күзеп турарымын, чүтү чөңдү алыр деп турарымын бис өки билер бис; бис тайбын керээниг ат салгаш, силерин ГДР-ге шуртуп дыды-нарын хаап каар бис» — деп чугалаал турар.

Мындыг болза-да, — а Германия-биле тайбын керээни ам чары мындыг өргөңгү чугаа чүте бө? Ол керээни чарын ам-даа ийи — чүтү чык азы оң-даа үр хуузаже чүте сонугарып болбозом? Ол чорук дүжүкүлдү чорукту соксаксың чедирип, дайын айлымн чайдан болбас деп бө? — деп мынды-бир киж айтырар чадавас.

Чок, мычаш болбас. Шын чүвени көр херек: Германия-биле тайбын керээни чөпшөөрүгө үндөинчү кезин чарынын барын талакы күрүндөр ойталап турар. Оң-биле кады олар дайын-биле кыжып болза ГДР-биле тайбын керээни бистин чарымызга негеп турарлар. Олар боттарынын күзөл-соруун социалдык лагериниң чуртарына канчип-даа тургаш чыгарын күзеп турарлар.

Барын Берлинге кирер дугайында айтыргыч болгаш чөре тайбын керээниг дугайында айтыргыч оларга чугаа халыкташырыңгы арга болуп турар. Бир өс бис тайбын керээни чарынын ойталаар болурусса, олар оң стратегтиг үзө-киришкин кылдыр санап көр болгаш боттарынын негеделерин ол-ла дөңкө калбартыр ийик. Олар Герман Демократтыр Республикада социалдык тургузугу узтаарын негөөр ийик. Бир өс олар оңу чөңдү алкан турганнар болза, ынчан Поддам дугуржулгазын бугаар Польшага болгаш Чехословакияга өңдик берген чөңдөр Польшадан болгаш Чехословакиядан үзө кирип алыр оорулаңны салырлар ийик. — А ол болза Польша, чехословак чөңдөр-дир. Бир өс барын талак күрүндөр ол бүгүчү чөңдү алкан болза, социалдык лагериниң бүтү чуртарына социалдык тургузугу узтаар деп боттарынын мол негеделин алар салыр ийик. Олар оңу ам-даа күзөр ийик.

Тайбын керээниг дугайында айтыргыч шиттирлээр сонугадалгы болбашынын ужуру мында.

ГДР-биле тайбын керээни чары делегейин бүтү байдалын хөгжүдүшкө аяктыг улуг ужурут болуштур. Тайбын керээни болза Европанын тайбынчү мыаншымдыг тургузурунун өң-бүзөлиг бүтү герман улуска тайбынчү, хосталдык, хамарышыс чорукту болгаш бот-өргөңгү хандырар хөгжүдүшкөн шын улганышынын анаа компарти сөгүну дөг айтып берген турар.

Бистин улугууска медегал кылган, тургузуган байдалын дугайын аякы-биле чугалаал турар бис. Чуртуу камгалалыга чарык-далдарын көңүлдөрг, бистин Чесектиг Күштерини моон мурун-да чангыс талакы чурум-биле кызырып турганмы союзнар деп Совет чазактың шиттирлээнин билер силер. Төдөргайлаарга Совет Эвилелиниң камгаланып күчүң улум быжыг болгаш ирдегиди болуң дөңкө өргөңгү чугаа хемчеглери ам турар. Бис болушкуннарың моон сонугарг чорудулаң хайгаар болгаш байдал канчаар тургузунарыңдан хамарыштыр хөдөлөр апаар бис. Барын талакы кызыгарларда армиянын составын Совет Эвилелиниң өсөкө районнарыңдан оштаттыгын турар дивизияларын күзөл-биле моон сонугар көңүлдөр апаар бөөр бис. Оң-биле холбаштыр бистин дивизияларымыз ам талакы-биле четче составтыг турауң база хенереп болур чүтү-базын чоруктарга белеткелди болуң дөңкө хуулавирды турарыңды камдыкы кылгырттыр апарымыз чадавас.

Совет чазак мынды хемчеглери чүте кылмы турарыл? Ол болза харым хемчеглер-дир. Американын Каттышкан Штаттары херек кырында мобилизастаашкы чурунуг хемчеглери чорудуп, дайын кызырып кыжып турар. Дайызы-рак агрессия бөлөөр талакы-биле Каттышкан Штаттарынын өвчөлөөчилери ол айымдыг улганышынын

деткип турар. Барын Германияже немедө шериглер октаарын англи чазак медегал, Франция Европаже Алжирден шериглери кылгыртшып турар.

Кажан мындыг байдал тургузунуп турда бистин талавстан холду салдыкышкан олулары таарышпас чорук болуп ийик. Кажан агрессор көрүп турда анаа согушкун бербес болза калчарай бөрүн, ынчаарга кажан анаа согушкун берип турда ол оожургай бөрүн төөгүнү дуржулгазы өрөңдү турар. ынчангаш бис ол төөгүтү дуржулгазы барымдалаал хөдөлөр ужурут бис.

Бүтү совет улус Совет чазактың хемчеглериң мын билип, тургузугун байдалың шыгыг көр дөңкөңгө бугаар бис. Коммунизмни херөө дөңкө демисешпашан, дайының берге чылдарында боттарың Төрөн чуртууну хамарышыс чөңдөрү камгалашып, совет кижилер оптимистер болуп, марксизм-ленинчи идеяларын тизгөөргө бугаар улуг ленинчи өргөңгү боттарыңа шимчөөңдү алганыр. Бистер күшүтү бис, бергелер тыптып келсе-даа оларын амы өрттөр болгаш коммунизм тургузушкунуңа чаз-чаз тилелелериң чөңдү аларымыз билер бис.

Бистин Чесектиг Күштерини бижылаарыңа ам-даа хөй хөңгөлериң удуруп бөри биске негетиге бербес бис деп айтыргыч совет хаматтары күзеп берип болур. ТБ-да болгаш чазак чөңдө байтайк бодолор-биле алгыра оңу кылган херөө чөк деп харылал болуп мен. Төрөн чуртун камгаланып бижылаарыңа ам бердинген аша хөрөгилер, кылдыңган болгаш улет-пүрүн кылмы турарың чөңгөлөөниң биске четчир.

Камгалал хемчеглери боттарын башлап, бистин социалдык Төрөн чуртувун күтү-шылдыкы бижылаашаан, азы-бүрү ракета техниказын дилер аразыга ужулар билиштериге ракеталарын, атомун болгаш водородтуг чыныкшының стратегтиг болгаш тактиктиг оорулга хөгжөлөр ырадыр ужулар азы-бүрү ракеталарын тургузуп турар бис. Ракета херөө бисте шүүт бөлө деп чугалаал болур, ынчангаш немедө хөңгөлериң удуруп бөри өргөңгү чугаа өсөс. Шериг техниказың өсө-даа хөңгөлериң талакы-биле өргөңгү чугаа кичөөңгөй бисте салдыкы турар.

Бистин социалдык чуртувунга улугун болгаш чазактың өргөңгүлери чангыс айт болгаш чардымыс. Ажыл-херектериниң өргөңгүлери-биле бидытатынмаан, херек чөк бергелериң улугун өңгөрүнүң кырыңче чүүй каабас бис.

Делегейин улугтарыңа, оң иштинде Американын Каттышкан Штаттарынын, Франциянын, Англиянын, Барын Германиянын улугтарыңа дайын калчаралың аар-берге, күженишкиниг хүнөлө тургузугун турарын Совет чазак, бүтү совет улус күзөвөйн турар-ла болгай. Делегейин

маргылдаалыг айтыргычтарын тайбын арга-биле белең шиттирлээр дөңкө бистин бодурусса бар-ла бүтү чүдөлөри кылмы турар болгаш кылдыр-даа бис.

Совет Эвилели кып-биле-даа чазаклары күзөвөйн турар. Кылмын-даа девисжерлери, кылмын-даа байдалтары биске херек чөк. ынчаарга Совет Эвилели улуг бодурусса байдалтарыл, сайыраңгай улугтарыл, кайгамчык өргөңгөрүң, инженерлерини, техниктерини, аяктыларын, кчөө ажал-агының аякы-инжендериниң кадрларыл болганда өскөн байдаларын күзеп болур бис бө ынчан.

Совет чазактың бистин хөй-ничи бодуруттериниң төзөлөөчилериниң албан өзүтүнүн-да болгаш анаа-да медегалдеринге салгылажылынар, экономиктиг болгаш културалыг харылдааларын хөгжүдөлөрг деп Американын Каттышкан Штаттарына, оң чазанга, улугуңга хөй удаа чугалаал келген бис. Американын Каттышкан Штаттары бай болгаш күштүг, бис база-ла бай-даа база күштүг бис. Кажан бистерин араваста харылдааларың камгаланып чөңдү турар, бүтү чуртарың улугтарыңа аяктыг болуп турар.

Оң ужурунда Американың Каттышкан Штаттарынын, Англиянын, Франциянын чазактары: чугалаажыкыларын төтөриг стоаунга ак-сеткилдиг өзү-биле олуруп чугалаажыкылар, дайын калчаралын тургузашылар, атмосфераның аргылдаштыр, дөрмөңдөлүг чөңкөңгө күжүңө өсөс, харын улуг-болган даңкымылар деп база катап кылгыртшып турар бис.

Фашист армияларга уду демисештиг аар-берге хүнеринде совет солдаттары-биле кады солдаттары түлүп турган америк улугу хуудулу-биле көрүп турар бис. Гитлеризми чыгаш шаарыңа хөй салышының кирген англи улугу улуган болгаш билер бис. Бис Францияны болгаш улуг француз улугу хуудулап турар бис. Боттарының чурту өвчөлөөргөңгү турда бистин Гитлерге чалгыртпаан, Франциянын мадырыл оолдарын бистин төлөпүг дайыңды өвчөлөөчилериниң тураксап сактып турар бис. ынчаарга поляктар, чехтер, югославтар болгаш Европаның өсө-даа улугтары фашист өвчөлөөчилерге уду канчаар түлүп турганмын даа улуган-ла богай бис.

Нейтралдык чуртарың улугтарың болгаш чазактары: силер халжымыңга турбас ужурут чилер деп кылгыртшып турар бис. Чугаа бүтү улугтарың күженишкиниң аргасоорга томартыр хөйлеңи кедирип болур, ынчангаш үшкү дөңкө дайынымын айымдыгдан киж өлөгөңгөңүң чайдир бис. Чүте бүтү улугтарың болгаш чазактарың күженишкиниң тайбын кожа-кебөө доганаашкының улуг принциптери бүрүн тилөөн турарыңа, делегейин шыгыг контрол-биле чөңгөлөөниңиниң бүтүниң болгаш бүрүн дүжүр дугайында дугуржулга чөңдү алды-

ган турарыңа чедирип болур. Дайын болур бө, азы болбас бө дөңкөңгө дугайыңда айтыргыч чазактар-даа, улугтар-даа нейтралдыг артып каап шыдаас деп чугалаажыкы күзөң ийик мен.

Бистин силерниң-биле кады бөдүн чурттан турар байдалымын угаан-бодал тилеп турган дөңкөңгөңүң дуржулгазы чугалаал турар. Ол чидиг байдалдан совет улус, бүтү чуртарың улугтарың дайын чөккө үнүп шыдаар кылдыр бистин партияның Төп Комитеди, Совет чазак бүтү-ле болуур чүдөлөр кылдып келген болгаш моон-даа кылыр бис. Дайыны күзөөс бис, мындыг болза-да бистин улугу улугу шыгалдаалардан сөрт-даа кылбас: күшке чык-биле ол харым-лаар, кандыг-даа агрессоруну кычка шапар.

Бис бот-оожургаар чорукту бодурусса бис, бүтү чүте боду-ла тургузуп турар деп санап шыдаас бис. Чугаа энергия, шыдамдык чорук, бистин хөңгөлөрүң шыгыңа бижып адегал, марксизм-ленинчи идеалыңга бердинген чорук, партияң, Совет чазактың долдугар сырың каттыкшымы — чүте мындыг шынарлар чаз-чаз күштери бөөр, моондарың ажан өрттерине дуулаал.

Бистин шүүтүвүзүска тайбын аякты-херектер чөңдүр. Совет Эвилелиниң Коммунист партиямың XII съездинге белеткенип турар бис, ол съездиниң уткамы бистин амыдыралыстың улам ыңайг аякы улуг тайбын шапарың бодолоруңда болуп турар.

Тайбын дөңкө моон сонугар-да шүүдүг аяктылар бис, чаз дайыны тыптын көрөн чайддыр, тайбын камгалал дөңкө бүтү совет улус бодуну үнүп көрүп, бодунуң күштерин улугдарың дөңкө шүүтү билеп алынаар.

Совет хаматалар чүтү-даа аяктылар база олар ам кылза-даа турлар болза, бистин мыак социалдык Ада-чуртувун күчү-шылдыкы бижылаашылар, киж бүрүтүнү күш-аымы, энергияы болгаш талантымы дамдылаң далай тургузугуры шыкшан миллион-миллер совет кижилериң күженишкиниңден совет күрүниң күчү-шылды тургузугуры иштин иштин аякыгы аякымыңа катты киж кирип деп бүтү совет хаматалары СЭКП Төп Комитетинде болгаш Совет чазактың өмүзөңгөңдөн кылгыртшы мендө чөпшөөр көрүр. Коммунист тургузушкунга бистин чаз-чаз тилелелери-вистин үндөйниң ында.

Күп-аымы болгаш хууда амыдыралыңга улуг чедикшиңериң болуруларыңы силерге күздөңгө, өргөң эштер!

КЕЛИР ҮЕНИҢ ПРОГРАММАЗЫ

Чоннуң чаагай чоруу дөңкө

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Совет Эвилелиниң Коммунист партиямың Программанын төзөлөөчилериниң танышкан хуралдар, мыкыр чоңчугалар, бөседар Улут-Хем районга 25 кезеңгө өрткөн, анаа 1100 ажы кижилер олурушкан болгаш 61 кижи ол төөгүтү документни деткип чүте чугалаалан.

— Партияның чаз Программаны чоннуң чаагай чоруу дөңкө салышымың-дир. Коммунизм бөлу чөңдүп келбес болгай, чүте бүдүрүчү күш-аымы бисти чаз нийтелиге чедирер. ынчангаш киж кирип ол чаагай херекке бодунуң үзүн кирер апаар. Мен ай бүрүзүңүң планын үргүчү 150 хуудан өрү күсөдир мен, төрөөн партияның чаз программаның бодолору ХХII съездинге белдем ол болуң — деп «Күш-аымын хостуу» коллекста өтөрдү бригаданың кижигү аш Мошун Лама чугалаалан.

«Х Улуг хурал» колхозтун хөвү

Ажыл-ишке сорук киирген

СЭКП-ниң Программаның төзөлөөчилериниң Барын-Хемчик районун «Большевик» колхозунуң колхозчулары күш-аымы улуг көдүрүшкүн-биле танышкан турарлар. Колхозтун бригадаларында, фермаларында, малчыларың аалдарында агитаторларын бөседалары, номчулгалары калбарып турар. Чүте 2—3 хүнер иштинде 500 ажыг колхозчулар Программаның төзөлөөчилери танышканнар.

Колхозчу аякы-инжилер Программаның төзөлөөчилер аякы улуг өөрүшкү-биле чүдүтүгүңүң, чаз-чаз күш-аымы көдүрүшкүн-биле танышкан турарлар. Муракты хөй-жулар Х. Байыр, К. Сайын-оол олар кышкы белеткелдерин өрте доозарын, чүте боттарының күжү-биле 15—15 тонна сигени белеткел алырың хуудөңгөңүң. Колхозтун сигенилер бригадасы (бригадир эш Х. Ванчыр-оол) малга четчир

Ховуларда АЖАП АЛЫШКЫН КАЛБАРГАН

Хову корабльдери кирипкен

ЧАД-ХӨД. «Найрал» совхозтун шөлдөринде бо чылын тарааның үнүжү дыка өкө. Чаагай дүжүтү чидирг чокка ажаап алырыңга совхозтун коллектив белеткел аякы организастыг болгаш хынамчалык чоруктан.

Совхозтун комплекслиг бригаданы чаз дүжүтү тарааларын Терезиниң участогуна ажаап ол эгедей берген. Совхозтун директор эш Доржунайын редакцияга дынаңканы болза:

— Август 8-ге, хүнүн ийги

чартымыңдан эгелөөш 11 тракторлар жаткалар-биле кестирип кирген. Ол хүн Терезиниң шөлдөринде 4 комбайннар база эгелөөш. Ажылдың баштайгы чарты хүнүнде 40 гектарын таралын аңгылап ажаар арга-биле кестирген.

Совхозтун өсөкө участоктарының шөлдөринде тараал база бижып эгелөөш. Хову тураларында киж болгаш техника улам-на немецтиг турар. Август 9-та ховунуң 4 комбайннар кестирип эгелөөш.

Деткип тур мен

Улут-Хем районун «Чодураа» колхозунуң малчыны эш Х. Кызыл-оол өң ажы чылда хөй кадарын келген.

Эш Кызыл-оол бо чылын төрөөн 358 хойдан 360 хураганы медали өстүрүп дорууртар болгаш чакы кыргылада хөй бүрүздөн 2 кг дүктү кыргып алган.

— СЭКП-ниң чаз Программаның төзөлөөчилер номчуп танышкан, өөрөң уламчылал тур мен. Улут башкы Ленинниң тургусканын Коммунист партиянын программанын төзөлөөчи-бистин чуртувуска коммунист нийтелиди тургузуруңың кайгамчыктыг документини коммунист киж мен бүтү-ле сеткилиң ханызыңдан деткип тур мен— деп, эш Кызыл-оол чугалаал олуар.

Чурута: Барын-Хемчик районун «Большевик» колхозунуң төзөлөөчилер колхозчуларга таныштыгың тур.

Чыргакының шөлдөринде

ЧАДАНА. «Чыраа-Бажы» совхозтун тараалыңда шөлу бо чылын өрткөн чыг болзага 32 ху өскөңгөңүң болгаш мал аякы-биле кады чөк аякымын калбартырың персептиваны эгелөөш. Колхозтун бүтү тарылга шөлүнүң барык 50 хуудун мал чөңгөңүң културалары өзөп турар, оң иштинде кукурузаның 245 га чөре тараан.

Колхоз бо чылын Агар аразының кур черлеринде 501 га тараа болгаш мал чөңгө култураларын тараан, оңу орай тараан болза-даа үнүжү багай өсөс. Чагы үеде 1000 га чөң аңдарың көрүңүң, август 1-ге чедир 845 га чөң Чодурааның өва кыры, Сайынның ол бо

тааларында кур болгаш курукчар черлерде аңдар.

Кур болгаш курукчар черлериниң шимчөөңдү алырыңга колхозтун механикаторлары күженишкиниг аяктылар, боттарының планын ооналгаларын өй-шаанда хууседиң, техниканын айымы чок чөңдүр хандырып, кывар-чаар материалдарын камнап ал турарлар. Тракторист Б. Даниял чакы тарылга аяктылар эгелөөш, бо хүнерге чедир хову турлаандан үмкөн. Оң трактору чангыс хүн-даа аяктылар ийи барбан. Эш Даниял өлөгөңгөңүң үргүчү-аык күсөдир келген.

Чурута: Барын-Хемчик районун «Большевик» колхозунуң агитатор бригаданың бригадир Саая Очур СЭКП-ниң Программаның редакцияга фото П. Гольцовту.

С. ЧАЛЫП.

Д. ДИРЧИН.

АНГЛИЯНЫҢ ЧАЗААНГА СОВЕТ ЧАЗАКТЫҢ НОТАЗЫ

Август 3-те СССР-нің даштыкы херектер министри А. А. Громыко Великобританияны Москвада оңа болгаш бүрүн эргелин ачын Ф. Робертсн хүлээп алган болгаш Германия-биле тайбың керээзин болгаш аңа үндезилээш Барын Берлинде байдалга чогулмалы болдуар дугайында айтырчыны талас-биле Совет чазактын нотазын аңа хүлээди берген, у нота Великобританиянын чазактын бо чыдап шыдаа 17-деги нотазына харын болуп турар.

Великобританиянын чазаса өскө-даа барын талакы күрүселер-биле кадык хой чылдарын дургузуда Германия-биле тайбың таарыштыр шиптирлээр чоруктан ойталап, оңу тодаргай эвес келир үеже сонгаарладып келген деп, Совет чазактын нотазында демдегелен турар. Великобританиянын чазаса бодунун үндезин-барымдалыг саналдарын даа кырибей, Совет Эвелелинин тайбың керээзин белеткээр дугайында саналдарыдан АКШ-биле болгаш Франция-биле кады үргүлчү ойталап келген.

Великобританиянын чазаса колдуунда-ла бодунуң политиказын делегейин хой-нигитиниң санал-оңалымын чажырагына болгаш делегейиниң ийги дайманын уржу мичыга кеңир чыйлаттырмаан, Европанын төүндө чагыс айдоктамаал чорук болгаш улустар аразыны эрге корум-чуруму чок болуп турар, а милитаристер болгаш даймандык идегеттер Барын Германияда база катал күштелин турары дээр харысалгадан болдуар-ла арга-биле чыйлаарына сагыш салып турары аңгал нотанын остердин илергей-дир деп, СССР-нн нотазында демдегелен турар.

Барын Германия Европага дайым айымынын оңа болуп бар чыдар деп, Совет чазак бодунун нотазында дайткан. Мурундагы гитлерчи генералдарга болгаш офицерлерге баштапкан массалык армияны Барын Германияда тургускан, НАТО-нуң киржичилериниң аразында Барын Германия Европа диге эмне хой сагыш армияны болуп турар, Барын герман дайынштыктар массалыг ууткаашынын чепсез олгас сегирип алырынче чүткүп турар.

Ынды-да ур эвесе Ковентрини худ-ыйба кылган кады, Лондонго болгаш өскө-даа англи хоорайлары араатаныг эзу-биле болбаллап турган ол-ла герман милитаристерге

Великобританиянын деискээрин шерип баазалары тургузар кылдыр берип турар англи чазактын политиказын эдлетип болуп турар деп, СССР-нн нотазында чугаалап турар. Дүжүп бергениниң соонда эртен 16 чылдарын дургузуда герман милитаристер болгаш алаан-бөкчөлөр АКШ-тын, Англиянын база Францияга делегейини бигри дайымын доозуганын соонда 16 чыл дургузуда оларнын бурунгарынын чедип алганын хой чүүлдерин чедип алганын факт-барымдалаар көргүзүп турар. ГФР-нн чазаса керек кырында күш дөзгөрүн политиказын Европада эмне чөнгөлдүр чорукчузу болгаш «сооқ дайымын» күткүчүзу болуп турар.

Совет чазак болза гитлерчи дээр-бечилериниң хоозуралышынын халдаашкынын дугайың сактып турар, чөөн чүкче похалак белет-келиди Барын Германияда база катал бурнуңу кылган турарын херекке албай барып шыдаас деп, нотада чугаалап турар.

Тайбыңын херээни айылымды болуп турар милитаризмин болгаш даймандык чоруктуң Барын Германияда өзүдезин адыктын сооюлуде болдурубазынын эргежок чүгүлдэни, азы улуг күрүселериниң аразында харылзаларын экижериниң эрге-ажыктарын-даа барымдалаарлаа, герман улустун бодунун эрге-ажыктарын азы гитлерчи Германияга удуз дайыма хамын токкен улустарын эрге-ажыктарын удуз-лаа болдуура-даа — герман тайбың керээзин сонгаарладыкы чокка чарган турар ужурау деп түнелди кылбай баар арга чок деп, СССР-нн чазактын нотазында демдегелен турар.

Тургустунуң келген байдалдарын үндөдү дээр шиптирлээшкн болза бир талазында Германия-биле дайым байдалында туруп турар бүт-ле күрүселерин, өскө талазында ий герман күрүселерин киржилгези-биле тайбың керээзин чарары болуп ийик деп, Совет чазак санал турар. Ий керээриниң кол-кол чүүлдерин чагыс айд өскө-даа болуп болза, ий тайбың керээзин-бирээзин ГФР-биле, өскөсин — ГФР-биле чарган турар болуп, айтырчыны шак миди шиптирлээшкннн Совет чазак база-ла болдуунуң болуп деп санал турар.

Бир эвес барын талакы күрүселер болгаш ГФР-нн чазаса Германия-биле тайбың керээниге ат салырындан ойталаар чүве болза, мичан

мидыг керээге олар чокка ат салыр алаар деп, Совет чазактын нотазында чугаалап турар. Ол таварыла да тайбың керээни гитлерчи Германияга удуз дайыма киржип турган база керээге ат салырын күзеп турар мидыг күрүселер-биле болгаш аңа чөпшөрөшкенин илереди турар Герман Демократтыг Республика-биле чарган турар.

Барын Берлинни демилитаризаттанган хостуг хоорай болдуар дугайында санал болза герман тайбың керээниге ат салганын соонда Барын Берлинни корум-чурумунун дугайында айтырчыны сонгургалдып бүт-ле талалар-биле таарыштыр шиптирлээшкннн Совет Эвелелинин беленинде өскө чүве эвес-тур деп, нотада база-ла айтып турар.

Ийк шипин алган өскө-биле чажыртканга-да болза аас-сөстүн кижжанышкынын СССР-биле харылзаларга шоолу-да ажык чок деп, Совет чазак бодунун нотазында сагындарып турар. Оңу ажыглар чорук чугас сыр өскө түнелдерге чедип болур. Айылымды чорукту Совет Эвелелинин хөдөлшкнниниң эвес, а барын талакы күрүселериниң хөдөлшкнниниң болдуур чадал чок.

Великобританиянын, АКШ-тын болгаш Франциянын чазактары боттарынын таарымча чок туружун өз көрүп, гитлерге удуз эвилеге кирип турган бүт-ле күрүселериниң киржилгези-биле тайбың керээзин Германия-биле чарарына шалтыктаашкынын оң-биле чыйладыр деп, Совет чазак идегештир турар.

Тайбыны хандары болгаш тургустунуң тайбың кож-хелбээ догумнаашкыны Совет Эвелелиниң бүтүлүшү политиказын үндөдү болуп турган — болгаш болуп-даа болуп турар деп, СССР-нн чазактын нотазында чугаалап турар. Совет чазак Германия-биле тайбың айкап шиптирлээр чоруктуң согуламын илдип үндөүшү, бодунун политиказына оңу удузтуга болдурун турар. (СЭТА).

Великобританиянын милитаристер болгаш алаан-бөкчөлөр АКШ-тын, Англиянын база Францияга делегейини бигри дайымын доозуганын соонда 16 чыл дургузуда оларнын бурунгарынын чедип алганын хой чүүлдерин чедип алганын факт-барымдалаар көргүзүп турар. ГФР-нн чазаса керек кырында күш дөзгөрүн политиказын Европада эмне чөнгөлдүр чорукчузу болгаш «сооқ дайымын» күткүчүзу болуп турар.

Совет чазак болза гитлерчи дээр-бечилериниң хоозуралышынын халдаашкынын дугайың сактып турар, чөөн чүкче похалак белет-келиди Барын Германияда база катал бурнуңу кылган турарын херекке албай барып шыдаас деп, нотада чугаалап турар.

Тургустунуң келген байдалдарын үндөдү дээр шиптирлээшкн болза бир талазында Германия-биле дайым байдалында туруп турар бүт-ле күрүселерин, өскө талазында ий герман күрүселерин киржилгези-биле тайбың керээзин чарары болуп ийик деп, Совет чазак санал турар. Ий керээриниң кол-кол чүүлдерин чагыс айд өскө-даа болуп болза, ий тайбың керээзин-бирээзин ГФР-биле, өскөсин — ГФР-биле чарган турар болуп, айтырчыны шак миди шиптирлээшкннн Совет чазак база-ла болдуунуң болуп деп санал турар.

Бир эвес барын талакы күрүселер болгаш ГФР-нн чазаса Германия-биле тайбың керээниге ат салырындан ойталаар чүве болза, мичан

„Восток-2“ деп корабль-спутникти совет кижилерниң мерген угааны, уран холдары кылган! Герман Титов—октаргайның маадыры: ӨӨРҮНЧҮГ МЕДЭЭ

ВАРШАВА, август 7. (СЭТА). Польшаның наймысылаадында бөгүн кайгамчыктыг хүн. Кудумчуларда болгаш үлетип бүүдүрүлгелерде, албын черлеринде болгаш чурттаага бажынаарында радио дамчыдылаларын шаңчал-даа аажок улуг кичээгей-биле сонгургалдып турар. Октаргайның маадыры—майор Герман Титовтун черге эвп чедип келирини дугайында медээни бүтү улус четтикпей манай турган. Адактын сооюлуде, радио өөрүнчүг медээни эскегин: совет космонавтын кижжи төрөлгөтөниң төөгүндө көстүп көрбөсүн үр үе иштинде ужудушкуну чедикшинин доозулган.

— Титов! Титов!—бо өскө-биле деңизде кижжилик космиктиг корабльди бо чылдың апрель 12-де Совет Эвелелинин эң баштай салып үндүргенин сагындырбышаан, агентиледик медээлэни болза, «октаргайже америк кыска шураашкындардан» ыгалаштыр совет космонавтар Черни долгандыр орук-биле ужудушкуну кылдып турардыр.

Баштайгы чаңнык медээлер

ЛОНДОН. (СЭТА). СССР-де «Восток-2» деп октаргай корабльди салып үндүргөн дугайында СЭТА-нын дындадынын соонда ийи минут болганда ол болушкунуң дугайында баштайгы «чаңнык» дындадыгы Рейтер агентиледи дамчыткан. А шак минут эртен соонда агентилед СЭТА-нын дындадынын тодаргай доозулган болгаш бодунун баштайгы тайлыбырларын дамчыдып

Чайыннанчак чедишкнни Индия кайгаан

ДЕЛИ, август 7. «Восток-2» деп космиктиг корабльди черге менди-чагай эвп келгенини дугайында медээни Москвадан алган доран-на Бүтүндүк радио ол чаа чүүлду дамчыдыкан. Корабльди ужудушкунуңа холбаштыр санал-оңалын чугаалаары-биле СЭТА-нын корреспонденттери Индиянын күрүне аждакталырында дилээн.

Республиканың президентиниң хуузалгелерин түр күседип турар, Индиянын вице-президенти Сарвапалли Радхариннан мича деп медээлээн. «Черни долгандыр орукче «Восток-2» космиктиг корабльди Совет Эвелели база катал салып үндүрени хайнышыныкы-биле дыннаан бис. Совет Эвелелинге болгаш оң улуг хаматлык майор Титовка биестин ийги байыр чедиринишкнни-висти илерейлел тур бис».

Индиянын камгалаа министери Кришна Менон мича деп чугаарылаал: «Ол кайгамчык-тыр. Мурунуга чедикшикке бо чаа чүүлдү хебертен болуп кезип ай октап турар-даа бол, ол черле улуг чедикшик-дир. Ол улуг чедикшин улустар аразынын улам чок харылзаларын тургузарына, бот-боттары хундулдеринге болгаш тайбынга салымшык болузу».

Индиянын наймысылаадында бөгүн кайгамчыктыг хүн. Кудумчуларда болгаш үлетип бүүдүрүлгелерде, албын черлеринде болгаш чурттаага бажынаарында радио дамчыдылаларын шаңчал-даа аажок улуг кичээгей-биле сонгургалдып турар. Октаргайның маадыры—майор Герман Титовтун черге эвп чедип келирини дугайында медээни бүтү улус четтикпей манай турган. Адактын сооюлуде, радио өөрүнчүг медээни эскегин: совет космонавтын кижжи төрөлгөтөниң төөгүндө көстүп көрбөсүн үр үе иштинде ужудушкуну чедикшинин доозулган.

Индиянын камгалаа министери Кришна Менон мича деп чугаарылаал: «Ол кайгамчык-тыр. Мурунуга чедикшикке бо чаа чүүлдү хебертен болуп кезип ай октап турар-даа бол, ол черле улуг чедикшик-дир. Ол улуг чедикшин улустар аразынын улам чок харылзаларын тургузарына, бот-боттары хундулдеринге болгаш тайбынга салымшык болузу».

Коргудуп сүртедириниң реакциязы

НЬЮ-ЙОРК, август 7. (СЭТА). Совет космонавт Герман Титовтун кижжи төрөлгөтөниң төөгүндө көстүп көрбөсүн үргүлчүлүдүг космиктиг ужудушкуну АКШ-та калбак чүүлү дүңгүлдүшкүнери болдурунган. Америк парламентиниң өң-өң режиссалыг органын безин Совет Эвелелинин ол чаа чедикшикиннн өндүр-чаагайын тооп көрбей барып шыдавааннар.

«Восток-2» космиктиг корабльди чедикшикиннн ужудушкуну ол болза октаргайже ийи кыска үнүшкүнерин чышыр ашкан совет техниканын чедикшиктериниң байырлыгы болган.

«Ол болза октаргайга Совет Эвелелинин техниктиг аргаларында болгаш майор Титовтун хууда мадырдымын болгаш биди-мергелешкнниннн өң өскөк байырлаады болган» деп «Нью-Йорк таймс» сөзүлү айткан.

Ийиды-да болза «сооқ дайымын» халаштыг чачылдары сүрген, АКШ-тың монополюсттиг пардалааы ол төөгүдүг болушкунуң ужу-дугузын биче-да бол кудуудай дээр харамдыгы турар. Ол дээрге маргылда чок, хөөрөгүнгер эртем ажыдышыкымын-дыр, ол дугайын бүтү делегейин күрүне аждакчылары чугаалап турар»—деп, «Нью-Йорк мнррор бижээ». Ол-ла аймадышкыны болза коргудуп сүртедиринче уланган барымда-дыр.

Октаргай делегейне эң чаа ол совет чедикшикиннн орустар политиктиг болгаш угаан-сагыш дайымын согулаарына ажылаарыныче чүткүлдү турар деп редакция чүүлүгө «Нью-Йорк таймс» бижээ. Чепсеткиг күштер херектерииннн талазы-биле сената комиссиянын даргаы Рассел мича деп медээлээринден дээр чүвү-даа тып чадаа: «Ийиди хемчээди эдериң аймадыгыг чепсек кылдыр ажылаттырган бооп болур дугайында айтымшыкынар бар».

Бо бүтү вүгүдүг медээлдер чүү чүвөгө херектиг чүвө? «Нью-Йорк герваль трибун» согузуннн корреспонденти Робен Доновен ол дугайың чажырбайн турар. Чер бөмбүрөктиг хой-хой будуунарында бөгүн алынган тайлыбырлардан мидыг түнелди үндүрүп болур—деп, ол бижээ—космиктиг корабльди шак ол салып үндүрүшкүнү чер болганга бузууренчиг чүүлдүгүзүшкүнү— совет техниканын канчал-даа аажок улуг темпелерини болгаш чедикшиктериниң херечили болдурунган».

Ичанган харын Вашингтондун нугулдуг идегеттери күш-аждыды болгаш угааның улуг тилдегезин «бүтү делегейни сүртедиң коргудурун» орадажышыкыны кылдыр ажылаарын кызыткааннар. Ийиды-да болза олар боттарында өскө кызын-даа сүртедиң коргудуп албаатар.

«Восток-2» деп космиктиг совет корабльди чедикчелиг ужудушкунуңа холбаштыр Вашингтонга болган реакциянын дугайын Рейтер агентиледи дыннаттышаан, мичанга дамчыткан: чер бөмбүрөкти долгандыр ийи орус космонавтын ужудушкуну кылдып турар дугайында дындадыг америк космиктиг шипчилелерин кылып турар «бүдүрүгө Америкада боттаандыр программа холбаштыр салып согуруламы болгаш чиктиг сокта олуртушкуну болдурунган. «Ол бүтү мени шууга абыр кижжи кылкыан болгай»—деп, бир албан кижжи мича дин

Күш-культура болгаш спорт

«Авангард» (Красноярск) болгаш «Динамо» (Кызыл) командаларының ужуражышыны 2:1 сапта алчыларынчик тилегези-биле доозулган. Чурукта: оңун үзүндө. Фото В. Красникову.

Спорт дугайында бодал-биле

Магнитваның аар атлеттери Уралдан өскө черлеринде безин турагыч болуп турар. 1959 чыда РСФСР-нн улустарыннн спартакиадазына комбинаттың штангажылар командалыг бигри черин алган. СССР-нн улустарыннн спартакиадазына — завод коллективтериниң Илтидин ушкү черин алган. Слесарь Николай Немов—чик дегизге «Труд» индустриалыг чемпиону. Оператор Галимжан Шараров, слесарь Дмитрий Сухов, алектриг Иван Фунтов олар чөөтө чаа спорт мастерылар апарганнар. Аар денки күдүрери —

металлургиянын спортка эң шыак хевيري апарган.

Ол коллектив боодалганын, хемдөөринин, хураштин болгаш спорттуң өскө-даа хевирлериннн талазы-биле республика маргыдааларына база чедикшикиннн киржип турар.

Будуурагың 33 спортчу секциялардан 10 муң ажык күш-культуручурлар кирип кирген. Цех санында күш-культура коллективин тургускан. Мыда чүгө бот бөмбүрөктүг командалары боюн 70.

Ол хире хой спортчуларын колдууду-ла хой-иниңчилер белеткендирип турар. Даг-металлургия институтунун кан кафедрасыннн директорин Николай Иванович Иванов комбинатка парус спортуң дөрт мастерын, 12 бигри разрядчыларын болгаш 35 ийги разрядчы спортчуларын белеткен. Оң ол кижжиттаркичлери тренеры болуп, комбинаттың 26 хетеринде парус талазы-биле секциялары тургусканнар.

Комбинатта күш-культура шипчөөшкнниннн талазы-биле айтырчыны чүгө хой-нигити организациялары чорудуп турар эвес, аңа улуг дүзүни администрация чери база чедирип турар. Будуурагың дыка хой командалары күш-культура шипчөөшкнниннн командирлери база болуп турар.

Комбинатта өзүп олурар салтакчыларын дугайында улуг сагыш салып турар. Заводтун уруугларың спорт школанында—800 урууглар кирип турар.

Дыштарын хунде тургун кылды чорук калбарган. Магнитгорсктин чогууда—хетеринн 16 турган баазалары болгаш спортчу-адыкыдымдыг лагерлери бар.

Магнитканың энтузиастыларының улуг согулааы—будуурагыңда ажалдан турарларыннн 40 хуурун спортбиле доктамап кичээлдеринче хара тулары болгаш бодунун спорт клубун тургузар эргени чедип алыр болур.

Оларнын кыйгыры

Эки спортчу—мурнакы будуурагыңчи. Фрунзенскннн кедээ ажал-агыг машина туудуңун заводдун күш-культуруларының кыйгырын шак мидиң. Херек кырында ол миди бодулу турар.

Ийни заводдун спартакиадазына киришкен үш муң күш-культуруларынын майкаларында чаа тургустунган «Сельмашевец» спорт клубунун ылыгары демдө көстүп турган. Бо клубта 22 секциялар ажалдан турар. Кичээди 150 хой-иниң тренерылер артыртып турар. Инженер-конструктор, аар атлетчи Михаил Файнштейн, токар-чик атлет Галина Сергеева, слесарь-фут бөмбүрөктүг Валентин Пузыревский оларын күш-культуруларынын аразына турарын бо-ла көрүп болур.

Сельмаштын спортчуларынын хүрөөлөшинде спорттуң 4 мастерын, чүс чыгын бигри разрядчылар бар.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Сельмаштын спортчуларынын хүрөөлөшинде спорттуң 4 мастерын, чүс чыгын бигри разрядчылар бар.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

Заводтун альпинисттери Тянь-Шаньнын бажынче чээрби узда чедикшикинннн үнүшкүнү кылган. Спорт мастери Анатолий Волгул бөдөнине халыларына ийи метр ажа халааш, республиканың чепяноу болган.

ФРАНЦИЯНЫҢ ЧАЗААНГА СОВЕТ ЧАЗАКТЫҢ НОТАЗЫ

СССР-ннн даштыкы херектер министри А. А. Громыко Франциянын СССР-де оңа болгаш бүрүн эргелин ачын Ф. Робертсн хүлээп алган болгаш Германия-биле тайбың керээзин болгаш аңа үндезилээш Барын Берлинде байдалга чогулмалы болдуар дугайында айтырчыны талас-биле Совет чазактын нотазын аңа хүлээди берген, у нота Великобританиянын чазактын бо чыдап шыдаа 17-деги нотазына харын болуп турар.

Великобританиянын чазаса өскө-даа барын талакы күрүселер-биле кадык хой чылдарын дургузуда Германия-биле тайбың таарыштыр шиптирлээр чоруктан ойталап, оңу тодаргай эвес келир үеже сонгаарладып келген деп, Совет чазактын нотазында демдегелен турар. Великобританиянын чазаса бодунун үндезин-барымдалыг саналдарын даа кырибей, Совет Эвелелинин тайбың керээзин белеткээр дугайында саналдарыдан АКШ-биле болгаш Франция-биле кады үргүлчү ойталап келген.

Великобританиянын чазаса колдуунда-ла бодунуң политиказын делегейин хой-нигитиниң санал-оңалымын чажырагына болгаш делегейиниң ийги дайманын уржу мичыга кеңир чыйлаттырмаан, Европанын төүндө чагыс айдоктамаал чорук болгаш улустар аразыны эрге корум-чуруму чок болуп турар, а милитаристер болгаш даймандык идегеттер Барын Германияда база катал күштелин турары дээр харысалгадан болдуар-ла арга-биле чыйлаарына сагыш салып турары аңгал нотанын остердин илергей-дир деп, СССР-нн нотазында демдегелен турар.

Барын Германия Европага дайым айымынын оңа болуп бар чыдар деп, Совет чазак бодунун нотазында дайткан. Мурундагы гитлерчи генералдарга болгаш офицерлерге баштапкан массалык армияны Барын